

ИНДИВИДУАЛЕН СТИЛ НА ПРИВЪРЗАНОСТ И СЕМЕЙНО ПАРТНИРАНЕ

Р. Божинова, М. Петкова

Институт за изследване на населението и човека – БАН

rumi_bojinova@mail.bg; m.petkova@mail.bg

Резюме. Представено е изследване върху моделите на партниране в семейната двойка във връзка с комбинацията от индивидуалните стилове на привързаност на двамата партньори. В сравнителен план са изследвани 36 двойки, прилагащи насилие и 66 двойки без насилие с „Метод за изследване стиловете на привързаност в двойката“ (ECR-R на Fraley, Waller и Brennan, 2000). Доказва се, че при двойки с насилие комбинацията от стилове на привързаност са свързангажирани/отхвърлящи и страхуващи се /свързангажирани, предпоставящи съответно партниране с модели на противоречието «преследване/дистанция» и «близост/разстояние». Партнирането без насилие в семейната двойка се основава предимно на комбинация от стилове, единият, от които най-често е сигурният стил. В резултат се формират модели на партниране с баланс „независимост/интимност“ и „достъпност/отзивчивост“. Наблюдава се и съчетанието страхуващи се/страхуващи се стил, предполагащо модел на „поддръжане на дистанция“ в двойката.

Ключови думи: индивидуален стил на привързаност, семейна двойка, партниране с насилие и без насилие, модели на партниране

Съвременните изследвания в областта на психология на личността поставят особен акцент върху субективното благополучие на индивида. В рамките на тази тенденция определен интерес представлява семейното партниране. Аргайл и Хедерсан констатираха, че създаването на едно партньорство е най-положителното житейско събитие за индивида, а неговото разпадане – най-стресиращото. Същите автори доказват, че социалните отношения, в които е включен индивидът оказват по-силно влияние върху преживяването на щастие, отколкото доходите, социалният статус и образованието (Аргайл и Хендерсън, 1985, Argyle M., 1987).

Интересът към закономерностите, на които е подчинено семейното партниране в голяма степен е провокиран и от наличните данни за сериозно присъствие на насилие при разрешаване на конфликтите

между двамата партньори (Walker, 2009). Конфликтните отношения в двойката са подлагани на системни изследвания, проучвани са редица социални предпоставки за тяхното възникване, както и моделите, на които е подчинено развитието на тези конфликти (Watts & Zimmerman, 2002 Jonzon, Dang Vung, Ringsberg, Krantz, 2007). Крайно ограничено обаче е изследването на личностните предпоставки за успешно или неуспешното съжителство.

Стильт на привързаност е личностна особеност, която представлява специален интерес във връзка със семейното партниране. Той е анализиран като вътрешен модел, формиран в ранно детство на основата на контакта с майката и опосредстващ връзката на индивида със заобикалящите го хора в по-късна възраст (Bowlby, 1982; Первин, 2001).

Съвременните изследователи в по-голямата си част **третираг стила на привързаност** като четири компонентна структура, включваща сигурен, свръхангажиран, страхуващ се и избягващ стил на привързаност (вж. Bartholomew и Horowitz, 1991).

Сигурният стил на привързаност, според съответната концепция, е свързан с позитивен модел за Аза и позитивен модел за другите. Индивид с подобен стил на привързаност има всички необходими характеристики за удовлетворяващи интимни взаимоотношения с другите. За него е типично саморазкриване и достъпност, отзивчивост и емпатичност при разкриване от страна на партньора и стремеж към взаимно утвърждаване в партньорските взаимоотношения (Grabill & Kerns, 2000). *Свръхангажираният стил на привързаност (тревожно-амбивалентен)* отразява изграден негативен модел за Аза и позитивен модел за другите. Индивиди, при които този стил е водещ се стремят да реализират близост, водени в голяма степен от стремеж за постигане на позитивна Аз концепция.

Страхуващият се стил се отличава с формиран негативен модел за Аза и негативен модел за значимия Друг (Bartholomew и Horowitz, 1991). Работният модел, който поддържа се изразява в недопускане на близост чрез деактивиращата стратегия (Shaver и Mikulincer, 2008). **Приема се, че дефицитите** в регулацията на близостта и разстоянието определят неговата висока степен на тревога и висока степен на отбягване на интимност и близост в партньорските отношения (Henderson и колеги, 2005).

Отхвърлящ стил на привързаност е характерен за индивиди с позитивен модел за себе си и негативен модел за другите (Bartholomew & Horowitz, 1991). **Те проявяват** по-малка склонност към интимност и повече към автономия в междуличностните взаимоотношения. Интерпретира се като страх от обвързване, свързан с предпазване от загуба на идентичност.

Стильт на привързаностт е широко изучаван във връзка с романтичните отношения на индивида, включително потенциала, който той носи и който намира отражение

в рамките на семейното партниране (вж. Божинова, Петкова, 2013). В същото време почти отсъстват проучвания върху модели на партниране, които се формират в двойката във връзка с *комбинацията от стиловете на привързаност на двамата партньори*. Този аспект на партнирането се очертава като все по-актуален и *е в центъра на вниманието на настоящето изследване*.

Цел, задачи, хипотези

Целта на настоящата работа е да проучи прилаганите *модели на партниране* в семейните двойки с насилие в сравнение с двойките без насилие във връзка с комбинацията от стиловете на привързаност на двамата партньори.

За реализирането на целта са формулирани следните *задачи*:

1) Изучаване стила на привързаност на всеки от партньорите при двойки с насилие и двойки без насилие;

2) Проследяване на съчетанието от стиловете на двамата партньори, в случаите на прилагане на насилие, в сравнение с комбинацията от стиловете при случаите, недопускащи насилие.

3) Проучване връзката между комбинацията от стилове на привързаност и модела на партниране при двойки, взаимодействащи си с насилие, и при двойки, недопускащи насилие във взаимоотношенията си.

Хипотеза:

Предполагаме, че семейната двойка включва индивиди с различен стил на привързаност, чиято комбинация е предпоставка за определени модели на партниране, различни при двойки с насилие и двойки без насилие. Допускаме, че моделите на партниране отразяват съгласуваност или отсъствието на съгласуваност между личността на двамата партньори в аспекта на привързаността.

Методика на изследването

Изследвани лица

Изследването е проведено върху 204 лица, от които 72 лица са от двойки, партниращи